

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення семінарських та практичних занять
з дисципліни «Планування розвитку територій»
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
ОС «Магістр»

2018

Методичні вказівки до проведення семінарських та практичних занять з дисципліни «Планування розвитку територій» для здобувачів вищої освіти спеціальності спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» ОС «Магістр» / Укл. к.е.н., доцент Л.С. Кутідзе – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 51 с.

Укладачі:

Л.С. Кутідзе,
к.е.н., доцент каф. менеджменту

Рецензенти:

Н. М. Шмиголь
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Запорізького національного університету

Відповідальний за випуск:

Л.С.Кутідзе,
к.е.н., доцент каф. менеджменту

Затверджено
на засіданні кафедри
„Менеджменту”
Протокол № 10
від 30 травня 2018 року

Рекомендовано до видання на
засіданні НМК
ФЕУ ЗНТУ
Протокол № 10
від 29 травня 2018 року

ЗМІСТ

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	38
5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК	43
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА	45

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Однією з функцій управління є планування діяльності. Процес планування передбачає постановку мети і визначення засобів її досягнення, він може включати розробку стратегічних, довгострокових, поточних, оперативних планів, планів інвестиційних проектів та бізнес-планів. Планування спрямоване на підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання матеріальних і фінансових ресурсів. План передбачає формулювання генеральної стратегії розвитку та виконує функції контролю й оцінки.

Планування розвитку є невід'ємною складовою успішного розвитку територій – міст, селищ, регіонів, країни. У цьому зв'язку фахівці з публічного управління та адміністрування повинні мати теоретичні знання та практичні навички, знати методи розробки планів як системи взаємозалежних умов і параметрів конкретного суб'єкта господарювання, починаючи від формування цілей і завершуючи розробкою конкретних заходів щодо їх досягнення, вміти формувати поряд із загальними конкретні практичні завдання з планування з урахуванням можливості запобігання господарських ризиків.

Відповідно до цього, програма дисципліни передбачає вивчення системи планування в Україні, методологію стратегічного і тактичного планування, застосування соціально-економічного аналізу у процесі стратегічного планування, моніторингу та оцінювання реалізації стратегічного плану, визначення засобів і методів обґрунтування планових рішень на регіональному та місцевому рівні, вивчення організаційних механізмів планової роботи з розвитку територій та інформаційної бази забезпечення процесу планування розвитку територій.

Мета дисципліни - засвоєння теоретичних знань щодо планування розвитку територій та формування професійних компетентностей з управління стратегічними та тактичними змінами територій.

Завданням дисципліни є:

- вивчення студентами системи територіального планування в Україні;
- формування систематизованих знань про систему планування та прогнозування розвитку міст і регіонів, діяльність посадових осіб та

органів місцевої влади, їх повноваження та завдання у сфері соціально-економічного розвитку і планування;

- оволодіння методологією стратегічного і тактичного планування, методичним інструментарієм обґрунтування планових рішень;

- набуття глибоких теоретичних знань відносно принципів, методів і прийомів якісного та кількісного обґрунтування планових показників розвитку територій;

- набуття вмінь і навичок використання їх у практичному управлінні при здійсненні соціально-економічного аналізу у процесі стратегічного планування, моніторингу та оцінюванні реалізації стратегічного плану, прогнозуванні та плануванні на регіональному та місцевому рівнях;

- вивчення питань організації планової роботи з розвитку територій.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що відбуваються при плануванні розвитку територій.

Предметом навчальної дисципліни є управлінські рішення та пов'язані з ними ризики при здійсненні планування розвитку територій.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни як економічна теорія, менеджмент, статистика, економічний аналіз. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- принципи та засади державної регіональної політики, нормативно-правові основи територіального планування;

- сутність, форми і методи планування та прогнозування соціально-економічного розвитку об'єктів управління, знання системи планування в Україні;

- цілі, завдання і функції стратегічного планування територій, складові процесу стратегічного планування територій;

- складові інституційного, інформаційного та організаційного забезпечення процесу планування розвитку територій;

- основні аспекти, етапи, методи аналізу розвитку територій;

- механізми реалізації стратегічного плану розвитку територій;

- систему моніторингу та оцінки його реалізації;

-сутність оперативного планування, підходів до розробки оперативних планів територіального розвитку.

вміти:

- визначати актуальні проблеми сучасного розвитку територій в Україні;
- розкривати сутність і зміст державної регіональної політики в контексті планування розвитку територій та роль місцевих органів влади у її реалізації;
- аналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід планування з метою його використання у подальшій роботі;
- здійснювати вибір доцільних методів аналізу розвитку територій з урахуванням їх особливостей;
- аналізувати ресурсний потенціал регіону, визначати проблеми та напрями перспективного розвитку міст і регіонів, окреслювати пріоритети розвитку;
- обґрунтовувати і формулювати цілі розвитку територій, визначати її сильні і слабкі сторони;
- визначати тактику, політику, процедури, правила впровадження і реалізації стратегічного планування розвитку територій, здійснювати вибір програм і проектів;
- організовувати інформаційне та організаційне забезпечення процесу планування, здійснювати співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами;
- визначати мету, основні стадії розробки та виконання державних цільових програм, здійснювати контроль за їх виконанням;
- визначати оперативні цілі, здійснювати організацію розробки та реалізації оперативного плану розвитку територій.

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни: розробляти та здійснювати обґрунтування оптимальних управлінських рішень щодо планування розвитку територій.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль І. Стратегічне планування розвитку територій						
Тема 1. Планування та прогнозування як методи державного управління.	7	1	1	-	-	5
Тема 2. Система планування регіонального розвитку в Україні	7	1	1	-	-	5
Тема 3. Процес стратегічного планування розвитку територій	7	1	1	-	-	5
Тема 4. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування	7	1	1	-	-	5
Тема 5. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування	8	1	2	-	-	5
Тема 6. Управління реалізацією стратегічного плану	8	1	2			5
Разом за змістовим модулем 1	44	6	8	-	-	30
Модуль 2						
Змістовий модуль ІІ. Планування на регіональному та місцевому рівні						
Тема 7. Державні та регіональні цільові програми як важелі процесу регіонального розвитку	8	1	1	-	-	6
Тема 8. Оперативне планування	8	1	1			6
Тема 9. Планування розташування виробництва та транспортних мереж	9	2	1	-	-	6

Тема 10. Планування розвитку галузей гуманітарної сфери	9	2	1	-	-	6
Тема 11. Інституціональне забезпечення розвитку територій	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	46	8	6	2	-	30
Усього годин	90	14	14	-	2	60

Форма модульного контролю – контрольна робота. Форма підсумкового контролю – залік.

3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАНЯТТЯ 1

Семінар на тему: «Планування та прогнозування як методи державного управління. Система планування в Україні»

2 години

Мета заняття: формування уявлення про сутність, форми і методи планування та прогнозування соціально-економічного розвитку об'єктів управління, розуміння системи планування в Україні.

План заняття

1. Законодавство про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.
2. Принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.
3. Прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку.

Теоретичні питання для обговорення

1. Економічна сутність прогнозування та планування економіки.

2. Принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.

3. Система планування. Форми і методи планування. Форми організації планування

4. Прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку держави.

5. Розробка прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку областей, районів та міст.

Практичне завдання : Зробити аналіз існуючої законодавчої бази з питань державної підтримки розвитку територій.

Тестові завдання.

1. Предметом економічного прогнозування є:

а) передбачення економічного стану функціонуючих об'єктів у майбутньому;

б) науково обґрунтоване передбачення про можливий стан економічної системи та відповідних показників, що характеризують цей стан;

в) цілеспрямована діяльність щодо забезпечення динамічного розвитку економіки, визначення її основних параметрів у майбутньому періоді.

2. Надання планам і процесу планування здатності змінювати свою спрямованість у зв'язку з виникненням непередбачених обставин означає такий принцип планування:

а) гнучкості;

б) системності;

в) оптимальності;

г) збалансованості.

3. Конкретизація і деталізація планів тією мірою, яку дозволяють зовнішні і внутрішні умови підприємства, означає такий принцип планування:

а) єдності;

б) безперервності;

в) гнучкості;

г) точності.

4. Поступовий перехід від стратегічних планів до тактичних, а від них до оперативних, взаємодію між короткостроковими та довгостроковими планами означає такий принцип планування:

- а) єдності;
- б) безперервності;
- в) гнучкості;
- г) точності.

5. Базування на вимогах економічних законів означає такий принцип планування:

- а) реальності;
- б) об'єктивності;
- в) науковості;
- г) цілісності;

6. Узгодженість показників обсягів виробництва з суспільною потребою продукції, грошових доходів населення, підприємств із їх витратами означає такий принцип планування:

- а) реальності;
- б) об'єктивності;
- в) науковості;
- г) збалансованості програм (планів).

7. Забезпечення планів сировинними, матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами та ефективне їх використання означає такий принцип планування:

- а) реальності;
- б) об'єктивності;
- в) науковості;
- г) цілісності;

8. Партиципативним називається планування, засноване на принципі:

- а) участі;
- б) безперервності;
- в) комплексності;
- г) варіативності.

9. Забезпечення розробки взаємоузгоджених прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку держави в цілому, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць означає такий принцип планування:

- а) реальності;
- б) об'єктивності;
- в) науковості;
- г) цілісності;

10. Дотримання прав і урахування інтересів місцевого самоуправління та суб'єктів господарювання усіх форм власності означає такий принцип планування:

- а) реальності;
- б) рівності;
- в) науковості;
- г) цілісності;
- д) узгодженості суспільних, колективних і особистих інтересів;
- е) збалансованості програм (планів).

Реферати

1. Досвід застосування економіко-математичних моделей для аналізу та прогнозування регіонального розвитку.

2. Аналіз проблем та пропозиції щодо удосконалення системи планування регіонального розвитку.

Література: [4], [5], [6], [8], [9], [15].

ЗАНЯТТЯ 2

Семінар та практичне заняття на тему: «Процес стратегічного планування розвитку територій»

1 год.

Мета заняття: *опанування знань щодо сутності, цілей, завдань і функцій стратегічного планування територій, розуміння перешкод, що заважають впровадженню стратегічного планування територій та шляхів їх подолання.*

План заняття

1. Цілі і функції стратегічного планування територій.
2. Принципи методології стратегічного планування.
3. Переваги, особливості та характерні риси стратегічного планування.
4. Перешкоди, які заважають запровадженню стратегічного планування на територіальному рівні, та шляхів їх подолання.
5. Система показників і методи стратегічного планування.

Теоретичні питання для обговорення

1. Складові процесу стратегічного планування.
2. Визначення та формулювання цілі або системи цілей. Вимоги до формулювання цілей соціально-економічної системи.
3. Оцінка та аналіз зовнішнього середовища.
4. Вивчення обсягу і структури потреб суспільства.

Дискусія з питання «Основні напрями та пріоритети розвитку економіки Запорізької області», презентація результатів роботи в малих групах.

Тестові завдання.

1. Бажаний стан або результати функціонування відповідного об'єкта планування в певний момент майбутнього в стратегічному плануванні означає:

а) місію;

- б) цілі;
- в) завдання;
- г) програми.

2. Результати, досягнення яких бажано до певного моменту часу в межах періоду стратегічного планування означають:

- а) місію;
- б) цілі;
- в) завдання;
- г) програми.

3. Глобальні цілі розвитку регіонів у стратегічному плануванні означають:

- а) місію;
- б) цілі;
- в) завдання;
- г) програми.

4. До аналізу зовнішнього середовища загального оточення в процесі стратегічного планування належить дослідження:

- а) міжнародних факторів;
- б) політичних процесів;
- в) конкурентів;
- г) демографічних факторів.

5. Цілі об'єкта в процесі стратегічного планування:

- а) мають загальний описовий характер;
- б) повинні бути конкретними і вимірними;
- в) повинні бути конкретними, але їх вимірювання ускладнене у зв'язку зі значним терміном досягненням цілей.
- г) правильна відповідь а і б

6. Взаємопідтримуючі цілі в системі стратегічного планування означають, що:

- а) повинна бути забезпечена певна ієрархія цілей, тобто наступна ціль може бути досягнута тільки після досягнення попередньої;

б) кінцева ціль повинна бути конкретизована за певними періодами реалізації стратегії;

в) дії і рішення, необхідні для досягнення однієї цілі, не повинні заважати досягненню інших цілей.

г) правильна відповідь а і в

7. Який принцип стратегічного планування означає, що всі заходи та шляхи їх реалізації, передбачені в системі стратегічного планування, спрямовано на встановлення та досягнення цілей:

а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;

б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;

в) цілепокладання і цілереалізація;

г) наступність і послідовність;

8. Який принцип стратегічного планування означає реакцію на зміни навколишнього середовища шляхом переходу на заздалегідь обґрунтовані та визначені альтернативи:

а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;

б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;

в) цілепокладання і цілереалізація;

г) наступність і послідовність;

9. Який принцип стратегічного планування означає орієнтацію на охоплення окремими стратегіями всіх аспектів діяльності об'єкта і взаємозв'язку між ними:

а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;

б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;

в) цілепокладання і цілереалізація;

г) наступність і послідовність;

10. Який принцип стратегічного планування означає, що стратегічні зміни повинні здійснюватися у певному порядку з урахуванням досягнутих результатів і специфічних особливостей процесів та явищ:

а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;

б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;

в) цілепокладання і цілереалізація;

г) спадковість і послідовність;

11. Який принцип стратегічного планування означає, що стратегічна діяльність є складним процесом, зупинка якого повертає підприємство в початкове положення:

- а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;
- б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;
- в) цілепокладання і цілереалізація;
- г) безперервність;

12. Який принцип стратегічного планування означає врахування особливостей функціонування об'єкта, для якого розробляються стратегічні плани та можливості досягнення певних параметрів:

- а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;
- б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;
- в) наступність і послідовність;
- г) реалістичність, досяжність;

Практичне завдання.

Визначення пріоритетів розвитку територій, галузей, підприємств.

На конкретних прикладах з визначення чинних пріоритетів розвитку адміністративно-територіальних одиниць відпрацювати послідовність реалізації та відповідність часовим рамкам довго-, середньо- та короткострокового планування.

В представленій таблиці 1 визначте довго-, середньо- та короткострокові пріоритети розвитку територій (галузей) та заходи з їх реалізації

Таблиця 3.1

Періоди	Пріоритети, заходи	Приклади документів, в яких вони можуть бути закріплені (стратегії, програми)
довгострокові (10-15 років)		
середньострокові (3-5 років)		

продовження таблиці 3.1

короткострокові (до 1 року)		
--------------------------------	--	--

Рекомендації до виконання завдання:

Для довгострокових періодів потрібно навести 3-5 пріоритетів розвитку області, міста, галузі із посиланням на документ, в якому вони визначені (якщо такий є) або на власний розсуд запропонувати їх.

Для середньострокового періоду взяти один з довгострокових пріоритетів і розписати заходи (4-5), які потрібно буде зробити за 3-5 років в контексті визначеного пріоритету, а також зазначити в яким документах ці заходи можуть знайти відображення.

Для короткострокового періоду розписати заходи, які ляжуть в основу середньострокового планування з визначенням конкретних очікуваних результатів, які повинні бути досягнуті впродовж 1 року. Також вказати, в яких планово-прогнозних документах ці заходи зможуть знайти відображення.

Реферати

1. Основні напрямки і пріоритети розвитку Запорізької (або будь-якої іншої) області.

2. Чинне законодавство в галузі стратегічного розвитку України та її регіонів.

Література: [1], [3], [7], [11], [14], [15],

Семінар та практичне заняття на тему: «Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами»

1 год.

Мета заняття: *опанування сутністю процесу інституційного, інформаційного та організаційного забезпечення процесу стратегічного планування розвитку територій та усвідомлення*

необхідності співробітництва влади, бізнесу і громадськості у цьому процесі.

План заняття

1. Основні види управлінської діяльності в рамках процесу стратегічного планування.
2. Інформаційне забезпечення стратегічного планування.
3. Функції, повноваження та взаємодія державних органів при розробці планів, прогнозів та державних програм.
4. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами.

Теоретичні питання для обговорення

1. Організація інформаційного забезпечення стратегічного планування.
2. Механізми реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.
3. Інструменти реалізації стратегії розвитку регіону. Інституційне та організаційне забезпечення стратегії. Фінансове забезпечення реалізації стратегії.
4. Форми співробітництва з територіальними громадами та іншими суспільними групами.

Тестові завдання.

1. Затверджує загальнодержавні програми економічного, соціального розвитку:
 - а) Президент України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) центральні органи виконавчої влади.
2. Організовує підготовку прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди:
 - а) Президент України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Кабінет Міністрів України;

г) центральні органи виконавчої влади.

3. Визначає структуру прогнозних документів економічного і соціального розвитку, строки і порядок їх розробки, відповідальних виконавців:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;

4. Забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, інших центральних органів виконавчої влади щодо державного прогнозування:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) центральні органи виконавчої влади.

5. Передбачає вплив системи показників економічного і соціального розвитку регіонів на розвиток економіки, підвищення ефективності і досягнення цілей їх соціально-економічного розвитку така умова системи показників:

- а) комплексність;
- б) адекватність;
- в) диференціація системи показників;
- г) цілеспрямованість.

6. Повне охоплення процесу розширеного відтворення передбачає така умова системи показників економічного і соціального розвитку регіонів:

- а) комплексність;
- б) адекватність;
- в) диференціація системи показників;
- г) порівнянність показників;

7. Більш точне відображення об'єкта планування передбачає така умова системи показників економічного і соціального розвитку регіонів:

- а) комплексність;

- б) адекватність;
- в) диференціація системи показників;
- г) порівнянність показників;

8. Розподіл показників за видами програм (планів) і стадіями планування, галузями економіки, галузевими, територіальними та відомчими ланками управління передбачає така умова системи показників економічного і соціального розвитку регіонів:

- а) комплексність;
- б) адекватність;
- в) диференціація системи показників;
- г) порівнянність показників;

9. Спрямованість показників конкретним виконавцям передбачає така умова системи показників економічного і соціального розвитку регіонів:

- а) комплексність;
- б) адекватність;
- в) диференціація системи показників;
- г) порівнянність показників;

10. До показників економічного потенціалу належать:

- а) населення, трудові ресурси;
- в) обсяги ВВП, обсяги виробництва і споживання ВВП на душу населення;
- г) обсяги НД на душу населення, рівень продуктивності праці
- д) всі відповіді вірні

Практичне завдання.

1. Заповніть запропоновану таблицю 3.2, користуючись типовими положеннями про управління (відділ). Відобразіть в ній, які саме, з методів планування чи прогнозування використовуються під час діяльності управління (відділу).

Таблиця 3.2

Напрямок (вид) роботи, визначений в положенні про управління (відділ)	Які з методів* є найбільш прийнятними для використання або найчастіше використовуються	Приклади застосування перелічених методів в роботі місцевого органу влади або конкретні види розроблених документів

*методи прогнозування та планування

Реферати

1. Функції та повноваження місцевих органів влади у здійсненні планування розвитку населених пунктів.
2. Бюджет розвитку: проблеми формування та розподілу видатків
3. Територіальний маркетинг.
4. Досвід впровадження інформаційних технологій на регіональному та місцевому рівні.

Література: [1], [2], [3], [7], [11],

ЗАНЯТТЯ 3

Семінар та практичне заняття на тему: «Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування. Проведення swot-аналізу та pest-аналізу на прикладі конкретної території.

2 години

Мета заняття: опанування основних аспектів, етапів, методів аналізу розвитку територій. Навчитися здійснювати вибір і застосовувати доцільних методів аналізу розвитку територій з урахуванням їх особливостей

План заняття

1. Інформація й аналітичні дослідження, що необхідні для планування розвитку території.
2. Мета та способи збору і аналізу інформації.
3. Методи кількісного аналізу стану економіки території.
4. Оцінка стану окремої території.
5. Інструменти стратегічного аналізу.
6. Конкурентний аналіз.
7. Сутність swot-аналізу та pest-аналізу
8. Ситуативне дослідження: проведення swot-аналізу та pest-аналізу на прикладі конкретної території.

Теоретичні питання для обговорення

1. Інформація й аналітичні дослідження, що необхідні для планування розвитку території.
2. Основні аспекти аналізу розвитку територій.
3. Етапи та процедури економічного аналізу розвитку територій.
4. Аналіз соціально-економічної бази регіону.
5. Аналіз (оцінка) вихідного рівня розвитку об'єкта стратегічного планування.
6. Методи кількісного аналізу стану економіки території.
7. Сутність swot-аналізу та pest-аналізу.
8. Застосування та аналіз рейтингові оцінки на регіональному рівні

Тести

1. Шкалограма визначення місця об'єкта дослідження в економічній ієрархії використовується для оцінки відносного стану економіки:

- а) країни;
- б) регіону;
- в) великих міст;
- г) міні-систем.

2. SWOT-аналіз містить такі елементи:

- а) зовнішні фактори, внутрішні фактори; б) сильні сторони, слабкі сторони;
- в) можливості, загрози.
- г) правильна відповідь б і в

3. До показників рівня соціально-економічного розвитку регіону належать:

- а) населення, трудові ресурси;
- б) обсяги виробництва і споживання ВВП на душу населення;
- в) обсяги НД на душу населення, рівень продуктивності праці
- г) правильна відповідь б і в

4. Який принцип стратегічного планування означає облік часових характеристик і характеру змін, які відбуваються у запланованого об'єкта:

- а) багатоваріантність, альтернативність та селективність;
- б) глобальність, системність, комплексність і збалансованість;
- в) цілепокладання і цілереалізація;
- г) гнучкість, динамічність, реакція на ситуацію.

5. Проблеми в стратегічному плануванні класифікуються за ступенем розвиненості зв'язків між явищами і процесами таким чином:

- а) детерміновані проблеми, стохастичні проблеми;
- б) стандартні (добре структуровані проблеми), структуровані проблеми;
- в) слабо структуровані проблеми, неструктуровані проблеми.
- г) правильна відповідь б і в

6. Визначення кількості умовного палива для вироблення певної кількості електроенергії на теплових станціях належить до:

- а) стандартних (добре структурованих) проблем;
- б) структурованих проблем;

в) слабо структурованих проблем;

г) неструктурованих проблем.

7. Визначення темпів зростання продуктивності праці залежно від динаміки його фондоозброєності та енергоозброєності належить

до:

а) стандартних (добре структурованих) проблем;

б) структурованих проблем;

в) слабо структурованих проблем;

г) неструктурованих проблем.

8. До основних державних соціальних гарантій належать:

а) тарифна система;

б) мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсії за віком;

в) неоподатковуваний мінімум доходів громадян, розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

г) правильна відповідь б і в

9. Розробка й удосконалення законодавства з питань регіональної політики і місцевого самоуправління про розподіл функцій і повноважень центральних та місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоуправління відноситься до:

а) основних напрямів реалізації Концепції на першому етапі;

б) основних напрямів реалізації Концепції на другому етапі.

в) основних напрямків реалізації Концепції на третьому етапі.

г) основних напрямків реалізації Концепції на четвертому етапі

10. Запровадження конкурсних засад розміщення у регіонах державних інвестиційних коштів відноситься до:

а) основних напрямів реалізації Концепції на першому етапі;

б) основних напрямів реалізації Концепції на другому етапі

в) основних напрямків реалізації Концепції на третьому етапі.

г) основних напрямків реалізації Концепції на четвертому етапі

Практичні завдання

1. Здійснити аналіз чинної статистичної бази, що використовується з метою оцінки та аналізу регіонального розвитку.

2. Презентація домашнього завдання: Проведення swot-аналізу конкретної території (область, місто, селище, сіло)

Матриця SWOT-аналізу розвитку території (приклад)

Таблиця 3.3

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Географічне розташування		
Населення		
Просторова організація		
Екологія		
Житлова сфера		
Інженерна інфраструктура		
Соціальна інфраструктура		
	Можливості	Загрози
Законодавчі зміни		
Економічні зміни		
Соціальні/демографічні зміни		
Технологічні зміни		

Реферати

1. Порівняння регіонів України за рівнем їх економічного розвитку.

2. Рейтингові оцінки соціально-економічного розвитку регіонів України.

Література: [1], [2], [3], [7], [11].

ЗАНЯТТЯ 4

Семінар та практичне заняття на тему: «Реалізація стратегічного плану. Організація моніторингу та оцінки реалізації стратегічного плану».

2 години

Мета заняття: опанування сутності процесу реалізації стратегічного плану розвитку територій та набуття вмінь визначати тактику, політику, процедури, правила впровадження і реалізації стратегічного планування розвитку територій. здійснювати вибір програм і проектів, розуміти організацію моніторингу реалізації стратегічного плану.

План заняття

1. Етапи і складові реалізації стратегії розвитку регіону
2. Моніторинг виконання стратегічного плану.
3. Розроблення програм нагляду за виконанням проектів та оцінки його результатів.
4. Критерії для оцінки результатів проектів.

Теоретичні питання для обговорення

1. Управління реалізацією стратегічного плану та контроль за його виконанням.
2. Розробка програм и проектів. Методи відбору проектів.
3. Система моніторингу та оцінки реалізації державної стратегії регіонального розвитку.
4. Індикатори процесу реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.
5. Моніторинг виконання стратегічного плану розвитку території територіальною громадою.

Практичне завдання

1. Презентація практичного завдання:
Аналіз систем моніторингу стратегічних планів розвитку регіонів України на основі аналізу інформації з сайтів обласних державних адміністрацій.
2. Розрахуйте необхідні показники та визначте рейтинг запропонованих регіонів, використовуючи метод середнього арифметичного.

Таблиця 3.4

	Роздрібний товарооборот (РТ),		%Темп росту у 2016 р,	Місце за темпом росту	Питома вага регіону у 2016 р. за обсягом роздрібно го товарообо роту,	Місце за питомою вагою	Сума місць	Індекс	Рейтинг
	2015	2016							
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	11380	13029		х	100	х	х	х	х
Вінницька	7113	7921							
Хмельницька	7754	8940							
Запорізька	12593	14519							
Одеська	15365	18253							
Миколаївська	9809	11512							
Херсонська	10322	11867							

Методичні пояснення до розрахунків

1. Розрахунок темпу росту (ТР) : $ТР = \frac{\text{факт РТ 2016р.}}{\text{факт РТ 2015р.}} \cdot 100\%$

2. Місце за темпом росту присвоюється найвищому показнику серед регіонів

3. Питома вага – це доля кожного регіону у складі України . Для розрахунку необхідно факт РТ2016р. кожного регіону розділити на загальну суму по Україні та помножити на 100%.

4. Місце за питоною вагою присвоюється найвищому

показнику серед регіонів

5. Сума місць = Місце за темпом росту + місце за питомою вагою

6. Індекс розраховується як Сума місць / Кількість показників (2)

7. Рейтинг виставляється наступним чином: 1 місце присвоюється найменшому значенню індексу.

Реферати.

1. Рейтингові оцінки соціально-економічного розвитку регіону України.
2. Проблеми реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

Література: [2], [3], [7], [12],

ЗАНЯТТЯ 5

Семінар на тему: «Державні та регіональні цільові програми як важелі процесу регіонального розвитку»

1 год.

Мета заняття: опанування сутності та принципів програмно-цільового методу планування; набуття вмінь визначати мету, основні стадії розробки та виконання державних цільових програм, здійснювати контроль за їх виконанням

План заняття

1. Сутність та принципи програмно-цільового методу планування.
 2. Особливості розроблення цільових програм.
 3. Закон України «Про державні цільові програми».
 4. Визначення та види державних цільових програм.
 5. Мета та основні умови розробки державних цільових програм.
- Класифікація державних цільових програм.

6. Основні стадії розробки і виконання державних цільових програм.

7. Контроль за виконанням державних цільових програм

Теоретичні питання для обговорення

1. Сутність та принципи програмно-цільового методу планування.

2. Законодавчі акти, що регулюють застосування програмно-цільового підходу. Закон України "Про державні цільові програми".

3. Визначення та види державних цільових програм.

4. Класифікація державних цільових програм.

5. Основні стадії розробки і виконання державних цільових програм та контроль за їх виконанням.

Реферати

1. Завдання і функції Фонду регіонального розвитку

2. Досвід реалізації проектів міжнародної технічної допомоги в регіонах України

3. Нормативно-правове забезпечення транскордонного співробітництва. Міжнародні організації та програми технічної та фінансової допомоги.

Література: [2], [3], [7], [11].

Семінар та практичне заняття на тему: «Оперативне планування».

1 год.

Мета заняття: Розуміння сутності оперативного планування, підходів до розробки оперативних планів територіального розвитку, організації підготовки оперативного плану та набуття вмінь визначати оперативні цілі, здійснювати організацію розробки та реалізації оперативного плану розвитку території.

План заняття:

1. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії.
2. Принципи підготовки оперативного плану.
3. Склад робочої групи з підготовки оперативного плану реалізації стратегії територіального розвитку.
4. Етапи підготовки оперативних планів.
5. Визначення оперативних цілей.
6. Відбір проектів для досягнення оперативних цілей.
7. Структурата зміст оперативного плану.

Теоретичні питання для обговорення

1. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії.
2. Склад робочої групи з підготовки оперативного плану реалізації стратегії територіального розвитку.
3. Етапи підготовки оперативних планів.
4. Структура та зміст оперативного плану. Ресурси для забезпечення плану реалізації стратегій регіонального розвитку.

Практичне завдання.

Визначення етапів розробки місцевої (обласної, районної, міської) програми соціально-економічного розвитку. Заповніть таблицю 3.5, визначивши послідовність виконання заходів для кожного етапу розробки програми соціально-економічного розвитку області, району, міста.

Таблиця 3.5

Регіон, район, місто	(<i>назва області, району, міста</i>)
Програма	(<i>вказати рівень, на прикладі якого наведений приклад розробки програми – обласний, районний, міський</i>)

Етапи та терміни розробки програми	Основні заходи та приклади місцевих нормативно-правових документів, якими вони затверджуються	Безпосередні учасники процесу
1.Підготовчий (.....) вказати за який період часу це робиться		
2.Розробка програми (.....) вказати за який період часу це робиться		
3.Затвердження програми (.....) вказати за який період часу це робиться		
4.Контроль за виконанням програми (.....) вказати за який період часу це робиться		

Рекомендації з виконання завдання:

При заповненні таблиці слід керуватися вимогами з розробки програм соціально-економічного розвитку обласного, районного та місцевого рівня, які зазначені в державних та місцевих нормативно-правових актах. При заповненні заходів “Підготовчого етапу” слід визначити, хто із структурних підрозділів місцевої адміністрації займається цим процесом, яким чином він відбувається. Чи готується проект розпорядження про розробку програми чи надсилаються листи іншим структурним підрозділам з переліком форм.

При заповненні етапу “Розробка програми” зазначити, хто і які заходи здійснює під час цього етапу. Хто займається розробкою структури програми, наповненням змістом основних розділів, формування проекту програми в цілому. Якщо мова йде про розробку програми обласного рівня зазначити заходи із співробітництва з

центральною владою по узгодженню прогнозних показників (як приклад співбесіда в Міністерстві економіки України).

В розділі “Затвердження програми” визначити коли і які стадії проходить проект програми соціально-економічного розвитку і який документ визнає офіційний статус програми (рішення місцевої ради або розпорядження місцевої адміністрації)

В розділі “Контроль за виконанням” зазначити хто контролює хід виконання програми, за який період і у якому виді необхідно подавати певні документи.

Реферати

1. Програма соціально-економічного розвитку як невід’ємна складова оперативного плану.

2. Аналіз положень про управління (відділи) місцевих органів влади на предмет обов’язків і відповідальностей щодо складання оперативних планів та їх реалізації.

Література: [5], [7], [8], [9], [10], [13].

ЗАНЯТТЯ 6

Семінар на тему: «Планування розташування виробництва та транспортних мереж».

1 год.

Мета заняття: *розуміння основних принципів розміщення підприємств, опанування сутності процесу планування розташування виробництва та транспортних мереж*

План заняття

1. Промислове виробництво.
2. Агропромисловий комплекс.
3. Транспортний комплекс.

4. Основні принципи розміщення промислових підприємств.
5. Основні особливості застосування видів транспорту в різних регіонах.
6. Особливості розміщення сільськогосподарського виробництва.

Теоретичні питання для обговорення

1. Основні принципи розміщення підприємств
2. На скільки груп і за якими ознаками можна згрупувати розміщення виробництв.
3. Які основні завдання вирішуються при розміщенні транспортних підприємств.
4. Назвіть основні особливості застосування видів транспорту в різних регіонах

Тести

1. Потенціал класифікують за сферами життєдіяльності суспільства на:
 - а) економічний, соціальний, екологічний, духовний, політичний, правовий;
 - б) природно-ресурсний, трудовий, інформативний, технічний, організаційний;
 - в) промисловий, будівельний, аграрний, транспортний, фінансово-кредитний, соціально-інфраструктурний;
 - г) міст, районів, регіонів та ін.
2. Потенціал класифікують за елементами продуктивних сил на:
 - а) економічний, соціальний, екологічний, духовний, політичний, правовий;
 - б) природно-ресурсний, трудовий, інформативний, технічний, організаційний;
 - в) промисловий, будівельний, аграрний, транспортний, фінансово-кредитний, соціально-інфраструктурний;
 - г) міст, районів, регіонів та ін.
3. Потенціал класифікують за галузями національної економіки на:

а) економічний, соціальний, екологічний, духовний, політичний, правовий;

б) природно-ресурсний, трудовий, інформативний, технічний, організаційний;

в) промисловий, будівельний, аграрний, транспортний, фінансово-кредитний, соціально-інфраструктурний;

г) міст, районів, регіонів та ін.

4. Потенціал класифікують за регіональними таксономами на:

а) економічний, соціальний, екологічний, духовний, політичний, правовий;

б) природно-ресурсний, трудовий, інформативний, технічний, організаційний;

в) промисловий, будівельний, аграрний, транспортний, фінансово-

кредитний, соціально-інфраструктурний;

г) міст, районів, регіонів та ін.

5. Визначення рівня врожайності сільськогосподарських культур належить до:

а) стандартних (добре структурованих) проблем;

б) структурованих проблем;

в) слабо структурованих проблем;

г) неструктурованих проблем.

6. Якими з представлених факторів необхідно керуватися при розробці територіальних планів розміщення виробництв:

а) підвищення економічної ефективності виробництва;

б) забезпечення комплексного розвитку на основі раціонального використання природних, трудових і економічних ресурсів;

в) забезпечення раціонального формування промислових вузлів;

г) встановлення оптимальних економічних зв'язків.

7. Яким з перелічених умов повинні відповідати об'єкти капітального будівництва для фінансування за рахунок бюджетних коштів:

а) об'єкт належить до нового будівництва;

б) перебування у стадії незавершеного будівництва;
 в) наявність перерахованої проектно-кошторисної документації;
 г) дотримання принципу співфінансування з бюджетів різних рівнів.

8. Визначення складу і структури населення в планованому періоді належить до:

- а) стандартних (добре структурованих) проблем;
- б) структурованих проблем;
- в) слабо структурованих проблем;
- г) неструктурованих проблем.

9. Розвиток науки і техніки в довгостроковій перспективі належить до:

- а) стандартних (добре структурованих) проблем;
- б) структурованих проблем;
- в) слабо структурованих проблем;
- г) неструктурованих проблем.

10. Визначення призначення, ролі і місця об'єкта управління в ринковій економіці – це означає визначення його:

- а) місії;
- б) цілі;
- в) тактики;
- г) стратегії.

Реферати

1. Законодавче регулювання діяльності місцевих органів влади в сфері управління охороною навколишнього природного середовища.

2. Основні показники оцінки стану навколишнього природного середовища.

3. Логістичний потенціал території.

Література: [3], [7], [8], [10], [13].

Семінар на тему: «Планування розвитку галузей гуманітарної сфери».

1 год.

Мета заняття : *опанування знань щодо сутності, цілей, завдань планування розвитку галузей гуманітарної сфери у регіоні.*

План заняття

1. Планування розвитку освіти
2. Планування розвитку культури
3. Планування розвитку охорони здоров'я, фізичної культури і соціального забезпечення
4. Основні показники які враховуються для оцінки розвитку освіти.
5. Основні вимоги до планування розвитку культури
6. Основні вимоги та показники до планування розвитку охорони здоров'я
7. Основні показники розвитку фізичної культури і спорту.

Теоретичні питання для обговорення

1. Соціально-гуманітарна сфера як важлива складова суспільного життя.
2. Законодавче поле в галузі освіти в Законах України
3. Освітні потреби різних категорій населення.
4. Мережа закладів освіти. Вища освіта – фундамент інтелектуального потенціалу суспільства.
5. Які завдання стоять перед галуззю освіти
6. Які основні показники враховуються для оцінки розвитку освіти
7. Які основні вимоги до планування розвитку культури
8. Які основні показники характеризують розвиток культури

9. Які основні вимоги до планування розвитку охорони здоров'я
10. Основні показники розвитку охорони здоров'я
11. Які основні вимоги до планування розвитку установ фізичної культури і спорту
12. Основні показники розвитку фізичної культури і спорту

Практичні завдання.

1. Розрахуйте додаткову потребу в робочій площі лікарняних корпусів, якщо визначена за нормативами кількість ліжок по області та нормативна площа на одне ліжко наведена в табл. 3.6

Таблиця 3.6

Медичні спеціальності	Нормативна кількість ліжок, одиниць	Норматив робочої площі на одне ліжко, м ²
Терапія	3000	1,5
Хірургія	2000	1,8
Педіатрія	500	1,4
Кардіологія	300	1,6
інші	1700	1,5

2. Маємо такі дані: кількість учнів у школах регіону на 1 вересня нового навчального року складе у I - IV класах 33,6 тис., а в V - X класах 120 тис. осіб; прогнозна наповнюваність класів - 28 учнів у I-IV класах та 25 учнів у V - XI класах; коефіцієнт змінності роботи шкіл передбачається знизити з 1,3 у попередньому навчальному році до 1,2 у наступному році. **Визначте потребу в шкільних приміщеннях.**

3. Розрахуйте прогнозний норматив платних послуг на душу населення, визначте обсяг платних послуг і-тої галузі та прогноз на основі даних, наведених у табл. 3.7:

Таблиця 3.7

Показники	Одиниця	Рік			
		t	t + 1	t+2	Прогнозний
Чисельність населення	млн.чол.	2,1	2,0	1,9	2,0

Продовження таблиці 3.7

Обсяг платних послуг і-тої галузі	млн. грн.				
Сфери обслуговування	млн. грн.	42	38	38	

Реферати

1. Практика вирішення проблем в галузі охорони навколишнього природного середовища.
2. Практика вирішення демографічних проблем в області, районі, місті.
3. Досвід підтримки розвитку малого бізнесу на обласному, районному, міському рівні.
4. Аналіз стану розвитку соціальної інфраструктури регіону.

Література: [3], [7], [8], [10], [13].

ЗАНЯТТЯ 7

Семінар та практичне заняття на тему: «Інституціональне забезпечення розвитку територій».

2 год.

Мета заняття: *набуття знань щодо нормативно-правового та організаційного забезпечення розвитку регіонів та вмінь визначати і аналізувати напрямки роботи інституцій регіонального розвитку.*

План заняття

1. Нормативно правове забезпечення інституціонального розвитку регіонів.
2. Агенції регіонального розвитку.
3. Інституції інноваційного розвитку територій.
4. Агентства регіонального розвитку, його основні функції і завдання.

Теоретичні питання для обговорення

1. Дайте визначення Агенції регіонального розвитку, її основні функції і завдання.
2. Що відносять до інституцій інноваційного розвитку.
3. Кластери, особливості їх функціонування.
4. Технопарки, особливості їх функціонування.
5. Вільні економічні зони, особливості функціонування.

Реферати

1. Вирішення проблем економічного розвитку територій (регіонів) інституціональним забезпеченням розвитку територій.
2. Закордонний досвід форм інституційної підтримки регіонального розвитку.
3. Агенції регіонального розвитку та їхні мережі щодо ефективної співпраці з місцевою та центральною владами.
4. Агенції регіонального розвитку як фокусні центри стратегічного планування та супроводження проектів розвитку територій, забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю влади-бізнесу-громадськості та створюють якісно нове економічне середовище. Інституції інноваційного розвитку територій.
5. Локальні виробничі системи або кластери як галузево-територіальні добровільні об'єднання підприємницьких структур.
6. Технопарки як тип інноваційних структур регіонального розвитку.
7. Вільні економічні зони та території пріоритетного розвитку. Їх перелік, класифікація.
8. Необхідність і перешкоди формування цілісної системи управління територіями.
9. Використання різноманітних форм інституційної підтримки регіонального розвитку: український та зарубіжного досвіду.
10. Інноваційний розвиток територій.

Література: [3], [7], [8], [10], [13].

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена під час обговорення.

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи з економічного аналізу, пошуку управлінських рішень. В процесі проведення практичних занять студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації або проводять ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи.

Основними завданнями семінарських та практичних занять є:

- закріплення у здобувачів вищої освіти теоретичних знань;
- оволодіння науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу;
- залучення до наукових досліджень;
- прищеплення навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків;
- виконання практичних завдань та демонстрація індивідуально-виконаних проєктів.

Види проведення семінарських та практичних занять можуть бути різноманітними (розгорнута бесіда; презентація; розв'язання завдань та ситуацій; виступи з рефератами, доповідями; диспут у

формі діалогу; круглий стіл тощо) і залежать від типу, змісту і особливостей теми, складу здобувачів вищої освіти. При підготовці до семінару або практичного заняття кожен здобувач вищої освіти повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Обов'язковими компонентами семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «Планування розвитку територій» є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних тем курсу, розробка власних проєктів, презентації.

Реферат – стисле розкриття у письмовій формі певного питання, яке здійснюється на основі узагальнення відповідних матеріалів. Метою написання реферату є набуття студентом знань з теорії планування розвитку територій, вміння та навичок працювати з науковою літературою і періодичними виданнями, джерелами мережі Інтернет, самостійно аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

В рефераті слід розкрити актуальність теми, охарактеризувати стан предмету дослідження, визначити й аргументувати проблеми функціонування певної системи, визначити особливості управління тією чи іншою системою (залежно від назви теми), а також сформулювати пропозиції щодо їх удосконалення.

Підготовка реферату включає в себе наступні етапи:

Вибір теми. Здобувач вищої освіти самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку, а також, у відповідності до навчальної програми дисципліни, може сам запропонувати тему реферату, узгодив її з викладачем. При виборі теми слід керуватися своїми інтересами до певної проблеми, можливостями підбору літератури та інше.

Підбір і вивчення літератури. Роботу над рефератом потрібно починати з вивчення відповідного розділу підручника, навчального посібника, конспекту лекції. Після того, як загальне уявлення про обрану тему склалося, слід приділити увагу підбору і вивченню літератури, орієнтовний список якої наведено після кожної теми. Для написання реферату студент обов'язково має використати додаткові

літературні джерела, а саме: монографії; наукові статті, опубліковані у періодичних економічних виданнях; сучасні статистичні та аналітичні матеріали та ін.

Складання плану реферату. Після ознайомлення з літературою здобувач вищої освіти складає план реферату, в якому конкретизує питання обраної теми та який включає в себе: вступ; основну частину (виклад змісту теми); висновки; список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми, вказується на її місце у структурі курсу, формулюються цілі дослідження. Основна частина реферату складається з розділів та підрозділів, в яких мають бути послідовно розглянуті всі питання теми. При визначенні назв розділів і підрозділів необхідно знати, що назва розділу не може повторювати назву теми роботи, а назва підрозділу повторювати назву розділу.

Заключна частина реферату має містити висновки, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики. Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

Викладання змісту теми. Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним. Викладати матеріал у рефераті рекомендується у безособовій формі (наприклад, «вважаємо», «думаємо», «рачуємо» та інше). Необхідно вживати терміни, властиві даній науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних оборотів. Можливо використовувати загальноприйняті текстові скорочення термінів, окремих слів і словосполучень. При використанні цитат з літературних та наукових джерел слід пам'ятати, що вони необхідні для підтвердження думки автора реферату, або ж для висловлювання своєї думки на противагу іншій.

Здобувачу вищої освіти доцільно звернути увагу на такі характерні недоліки, які трапляються при написанні реферату і які можуть привести до незадовільної оцінки: механічне, дослівне переписування використаної літератури; поверховий, не аргументований виклад основних теоретичних положень;

невідповідність між змістом роботи та її планом; абстрактний виклад теми, відсутність посилань; недбалість і неграмотність викладу.

Реферат комплектують у такій послідовності: титульна сторінка, основна частина, список літератури.

Обсяг реферату – 8–12 сторінок.

Після титульного листа, на другій сторінці реферату подається зміст роботи. Кожна структурна частина роботи повинна починатися з нової сторінки та мати заголовок, який відповідає плану реферату.

Заголовки слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапок в кінці, не підкреслюючи. Відстань між заголовком і подальшим текстом має бути два інтервали.

Розділи слід нумерувати арабськими цифрами без крапок в кінці. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номеру підрозділу, відокремлених крапкою (наприклад — 1.1, 1.2). Усі сторінки, починаючи з третьої, послідовно нумеруються з проставленням арабських цифр за загальним правилом у верхньому правому куті, без крапки в кінці. Слід мати на увазі, що першою сторінкою реферату є титульний лист, на якому нумерація сторінки не ставиться, але враховується при нумерації наступних.

Реферат друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через 1,5 міжстрокових інтервали, з обов'язковим дотриманням при цьому такої ширини полів: зверху і знизу — 20 мм, зліва — 30 мм, справа — 10 мм. На одній сторінці повинно бути не більше 40 рядків. Загальний обсяг реферату не повинен перевищувати 16 друкованих сторінок — через 1,5 інтервали.

Оформлення списку використаної літератури є важливою складовою написання реферату. В список включаються тільки ті джерела, які використовувались при написанні реферату або на які зроблено посилання у самій роботі.

Усний виклад реферату. Після написання реферату здобувач вищої освіти повинен доповісти його зміст на семінарському занятті. Здобувач вищої освіти протягом десяти хвилин має викласти основні положення розділів та підрозділів свого дослідження, обґрунтувати наукову і практичну значимість обраної теми, сформулювати пропозиції чи рекомендації. Після виступу, при необхідності, відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару.

За результатами обговорення написаного і докладеного реферату здобувачу вищої освіти виставляється відповідна кількість балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

В разі необхідності представлення результатів дослідження наочно, доцільно підготувати комп'ютерну презентацію доповіді.

Завданнями поточного контролю є перевірка рівня поетапного опанування матеріалу розділів (тем) дисципліни, умінь публічно чи письмово презентувати опанований навчальний матеріал. Критерії поточного контролю:

- систематична та активна робота під час практичних, семінарських та лекційних занять;
- своєчасне і якісне виконання завдань, у тому числі для самостійного опрацювання, вивчення рекомендованих джерел.

Оцінювання рівня засвоєння теоретичних знань здійснюється за результатами: участі слухача у семінарських та практичних заняттях, а також (при необхідності) усної співбесіди викладача зі слухачем. До суми балів за виконання обов'язкових завдань поточного контролю може бути додана оцінка за виконання ініціативних завдань.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Економічна сутність прогнозування та планування економіки.
2. Принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.
3. Форми і методи планування. Форми організації планування.
4. Система планування.
5. Законодавство про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України. Прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку.

6. Розробка прогностичних та програмних документів економічного і соціального розвитку областей, районів та міст.
7. Складові процесу стратегічного планування.
8. Визначення та формулювання цілі або системи цілей. Вимоги до формулювання цілей соціально-економічної системи.
9. Оцінка та аналіз зовнішнього середовища.
10. Вивчення обсягу і структури потреб суспільства.
11. Організація інформаційного забезпечення стратегічного планування.
12. Механізм реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.
13. Інструменти реалізації стратегії. Інституційне та організаційне забезпечення стратегії. Фінансове забезпечення реалізації стратегії.
14. Співробітництво з територіальними громадами та іншими суспільними групами.
15. Інформація й аналітичні дослідження, що необхідні для планування розвитку території.
16. Основні аспекти аналізу розвитку територій.
17. Етапи та процедури економічного аналізу розвитку територій.
18. Аналіз соціально-економічної бази регіону.
19. Аналіз (оцінка) вихідного рівня розвитку об'єкта стратегічного планування.
20. Методи кількісного аналізу стану економіки території.
21. Сутність swot-аналізу та pest-аналізу.
22. Застосування та аналіз рейтингові оцінки на регіональному рівні
23. Управління реалізацією стратегічного плану та контроль за його виконанням.
24. Розробка програм і проектів. Методи відбору проектів.
25. Система моніторингу та оцінки реалізації державної стратегії регіонального розвитку.
26. Індикатори процесу реалізації державної стратегії регіонального розвитку.
27. Моніторинг виконання стратегічного плану розвитку території територіальною громадою.
28. Сутність та принципи програмно-цільового методу планування.

29. Законодавчі акти, що регулюють застосування програмно-цільового підходу. Закон України "Про державні цільові програми".

30. Визначення та види державних цільових програм.

31. Класифікація державних цільових програм.

32. Основні стадії розробки і виконання державних цільових програм та контроль за їх виконанням.

33. Оперативне планування як інструментарій реалізації стратегії.

34. Склад робочої групи з підготовки оперативного плану реалізації стратегії територіального розвитку.

35. Етапи підготовки оперативних планів.

36. Структура та зміст оперативного плану. Ресурси для забезпечення плану реалізації стратегій регіонального розвитку.

37. Основні принципи розміщення підприємств. Ознаки групування розміщення виробництв.

38. Які основні завдання вирішуються при розміщенні транспортних підприємств.

39. Основні особливості застосування видів транспорту в різних регіонах

40. Соціально-гуманітарна сфера як важлива складова суспільного життя.

41. Законодавче поле в галузі освіти в Законах України.

42. Освітні потреби різних категорій населення.

43. Мережа закладів освіти. Вища освіта – фундамент інтелектуального потенціалу суспільства.

44. Основні показники розвитку освіти.

45. Основні вимоги до планування розвитку культури.

46. Основні показники, що характеризують розвиток культури.

47. Основні вимоги до планування розвитку охорони здоров'я.

48. Основні показники розвитку охорони здоров'я.

49. Основні вимоги до планування розвитку установ фізичної культури і спорту.

50. Основні показники розвитку фізичної культури і спорту.

51. Агентства регіонального розвитку, його основні функції і завдання.

52. Що відносять до інституцій інноваційного розвитку.

53. Кластери, види і особливості функціонування.

54. Технопарки, особливості функціонування.

55. Вільні економічні зони, види і особливості функціонування.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

Основна

1. Берданова О.В. Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
2. Берданова О. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, Є. Фишко] ; Швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO". – К. : ТОВ "Софія-А", 2012. – 48 с.
3. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку. Терія і практика / Е. Дж. Блейклі. –2-ге вид. – Львів : Літопис, 2002. – 416 с.
4. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування і планування : навч. посібн. / Б. Є. Грабовецький. – К. : Цент навчальної літератури, 2003. – 188 с.
5. Державна регіональна політика: навч.посібн. / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007– 64 с.
6. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 396 с.
7. Молодожен Ю. Б. Планування розвитку територій : навч. посібн. / Ю. Б. Молодожен. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. – 284 с.
8. Основи регіонального управління в Україні. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.

Допоміжна

9. Мінченко М. В. Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів : підручник / М. В. Мінченко, Л.

- П. Чижів, А. В. Фролков. – ВТД "Університетська книга", 2004. – 442 с.
10. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав – членів Ради Європи // В.С. Куйбіда, В.А. Негода, В.В. Толкованов. – К. Вид-во «Крамар», 2009. – 170 с.
 11. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: Практичний посібник / Бавран Б. Вігода А. Девідсон Г., Мамонова В., Федів І., Санжаровський І. За ред. Санжаровського І. – К.: Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
 12. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку : навч. посібн. / М. Т. Пашута. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 408 с.
 13. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком : навч. посіб. / Д. М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2000. – 223 с.
 14. Стратегічне управління : підручник / О. М. Тищенко, Т. М. Хміль. С. К. Василик. – Х. : ІНЖЕК, 2009. – 278 с.
 15. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 698 с. 59
 16. Кутідзе Л.С. Стратегічне планування розвитку територій: навчально-методичний посібник / Кутідзе Л.С. – Запоріжжя: ЗЦППКК, 2013. – 42 с.

Інформаційні ресурси

Електронні версії начальних посібників та підручників

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>
2. Пушкар З., Пушкар Б. Стратегічне планування регіонального розвитку // Українська наука: минуле, сучасне й майбутнє. – випуск 13. – 2008. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2008_13/Puskar.pdf

3. Кукса І.М., Гончаров Є.В. Черняков І.С. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс]: - Режим доступу:

http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Kulsa_Gonc.pdf

4. Програма навчальної дисципліни "Планування розвитку територій" для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання/укладач: Єрмоленко О.О. - ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016.

Нормативно - правові акти України

1. Бюджетний Кодекс України // www.rada.gov.ua
2. Земельний Кодекс України // www.rada.gov.ua
3. Закон України від 09.04.1999 р. “Про місцеві державні адміністрації” // www.rada.gov.ua
4. Закон України від 23.03.2000 р. № 1602 - III “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” // www.rada.gov.ua
5. Закон України від 07.02.2002 р. № 3059 - III “Про Генеральну схему планування території України” // www.rada.gov.ua
6. Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV “Про стимулювання розвитку регіонів” // www.rada.gov.ua
7. Закон України від 16.11.1992 року N 2780-XII “Про основи містобудування” // www.rada.gov.ua
8. Закон України « Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № №156-VIII // <http://www.president.gov.ua/news/32385.html>
9. Закон України від 18.03.2004 р. №1621 “Про державні цільові програми” // www.rada.gov.ua
10. Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV “Про стимулювання розвитку регіонів” // www.rada.gov.ua
11. Закон України від 13.05.2000 р. №1453 “Про державну статистику” // www.rada.gov.ua
12. Закон України від 16 липня 1999 року №991 “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” // www.rada.gov.ua

13. Закон України від 13.10.1992 р. № 2673 - XII “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” // www.rada.gov.ua

14. “Закон України 6 вересня 2005 року N2807-IV “Про благоустрій населених пунктів “ // www.rada.gov.ua

15. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

16. Закон України « Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № №156-VIII // <http://www.president.gov.ua/news/32385.html>

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. №196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку»

18. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку « Україна – 2020».

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. №621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту Державного бюджету” // www.kmu.gov.ua

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» // www.kmu.gov.ua

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2005 р. N 263 “Про запровадження моніторингу результатів діяльності Кабінету Міністрів України та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій” // www.kmu.gov.ua

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2005 р. N 835 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2005 р. N 263” // www.kmu.gov.ua

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. N1291 “Про забезпечення реалізації Закону України "Про Генеральну схему планування території України" // www.kmu.gov.ua

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. N224 “Про містобудівний кадастр населених пунктів “// www.kmu.gov.ua

25.Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2007 р. N 848 “Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів “// www.kmu.gov.ua

26.Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 1996 р. N 413 “Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру “// www.kmu.gov.ua

27.Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. №751 “Про затвердження порядку підготовки, укладання та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди” // www.kmu.gov.ua

28.Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року №385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

29.Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002 р. № 224 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку” // www.me.gov.ua

30.Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 08 травня 2003 р. №114 “Про затвердження Тимчасових методичних рекомендацій щодо розроблення державних цільових програм”

Інтернет ресурси

1. www.kmu.gov.ua - сайт Кабінету Міністрів України
2. www.me.gov.ua - сайт Міністерства економіки України
3. www.minregionbud.gov.ua - сайт Міністерства регіонального розвитку та будівництва України
4. <http://dzk.gov.ua> - Центр державного земельного кадастру
5. <http://www.narda.org.ua> - Асоціація агенцій регіонального розвитку України